קיז: כל כתבי פרק ששה עשר שבת

הא דתניא נשברה לו חבית בראש גגו. הקשה הרב פורת ממאי לא פריך ממתניתין דרים חבית (לקמן קמב:) דתנן חבית שנשברה מצילין ממנה מזון שלש סעודות ואומר לאחרים בואו והצילו לכם ובלבד שלא יפסוד ותירץ דהסיא איכא למימר כגון שהחבית בכרמלית דמישיגין שמא יעביר כלי ד' אמות בכרמלית אבל בהך ברייתא קתני בהדיא ברשות גגו ור"י תירץ דהתם מיירי כשנפסך היין לאדון דמישיגין שמא יפסוד ואומר ה"ר שמואל כשם ר"ת דדוקא נשברה לו חבית אבל נסדקה ועושה טיף טיף מותר להניח כלים לקלוט ולצרף דאינו בטול כל כך להניח כלים דרך הר"ר כמו כשנשברה:

כלי אחר ויקלוט כלי אחר ויצרף. אומר ר"י דזו אף זו קתני לא מבעי לקלוט דמיבר שמעיל דאסור אלא אפילו לצרף דלא מיבעי כולי האי שהוא מעיל אסור: **הציל את נקיה לא יציל את הדראה.** אומר ר"י כשאפו כי"ט של פסח מצות מסולת נקיה שיש לו די לזרוק י"ט אין אופין אחריהן פת של הדראה אלא מתחילה יעשה של הדראה ואחרי כן יעשה הנקיה:

אבל לא משבת ליום הכפורים. פירש בקונטרס למועדי יום"כ וא"ת פשיטא דאול גמור הוא ומ"ש משבת למועדי שבת וי"ל דמלה לאכול במועדי יום"כ כדפי' לעיל (ב) (דף קד:) ועוד לפי שהתענו מותר יותר אי נמי ליום הכפורים עצמו קאמר ולהאכיל התינוקות: **והתנא** דבי רבי ישמעאל **כל מלאכת עבודה לא** תעשה. וא"ת ואמאי מייתי קרא (ב)דכל מלאכת עבודה דכתיב גבי י"ט הא אפי' בשבת דכתיב לא תעשה מלאכה סתם ולא כתיב עבודה שרי לתקוע ולרדות מן התורה כדמשמע הכא דאשבת מייתי לה ופירש רבינו שמואל דגרס (ב)כל מלאכה לא תעשו ורשב"א מפרש דלעולם מכל מלאכת עבודה אימעיט תקיעה ורדייה ושבת ילפינן מי"ט דאין בין י"ט לשבת אלא אוכל נפש בלבד דכתיב אך אשר יאכל לכל נפש (שמות יב):

שהיא חכמה ואינה מלאכה. וכיון דמדאורייתא שריא אע"ג דמדרבנן אסירא כדאמר בהשם הנה (דף לג.) אין מעבכין את התינוקות מלתקוע הא נשים מעבכין הכא הוה לן למישרי משום ג' סעודות: במנחה

אלא אמר רב אשי [א]שלש מחיצות ולחי אחד זה מבוי שאינו מפולש ג' מחיצות בלא לחי זהו מבוי המפולש ואפילו לרבי אליעזר דאמר בעינן לחיים הני מילי לאוכלין ומשקין אבל לספר תורה בחד לחי סגי: **מתני'** [ב]מצילין [ג]מזון ג' סעודות הראוי לאדם לאדם הראוי לבהמה לבהמה כיצד נפלה דליקה בלילי שבת מצילין מזון ג' סעודות בשחרית מצילין מזון ב' סעודות במנחה מזון סעודה אחת ר' יוסי אומר לעולם מצילין מזון שלש סעודות: **גמ'** מכדי בהיתרא קטרח נציל טפי אמר רבא [ד]מתוך שאדם בהול על ממונו אי שרית ליה אתי לכבויי א"ל אביי אלא הא דתניא[ה] נשברה לו חבית בראש גגו מביא כלי ומניח תחתיה [ו]ובלבד שלא יביא כלי אחר ויקלוט כלי אחר ויצרף התם מאי גזירה איכא ה"נ גזירה שמא יביא כלי דרך רה"ר גופא [ז]נשברה לו חבית בראש גגו מביא כלי ומניח תחתיה ובלבד שלא יביא כלי אחר ויקלוט כלי אחר ויצרף [ח]נזדמן לו אורחין מביא כלי אחר וקולט כלי אחר ומצרף ולא יקלוט ואחר כך יזמין אלא יזמין ואח"כ יקלוט [ט]ואין מערימין בכך משום רבי יוסי בר יהודה אמרו מערימין לימא בפלוגתא דרבי אליעזר ור' יהושע קמיפלגי דתניא [י]אותו ואת בנו שנפלו לבור רבי אליעזר אומר מעלה את הראשון על מנת לשוחטו והשני עושה לו פרנסה במקומו בשביל שלא ימות רבי יהושע אומר [יא]מעלין את הראשון על מנת לשוחטו ואינו שוחטו ומערים ומעלה את השני רצה זה שוחט רצה זה שוחט ממאי דילמא עד כאן לא קאמר רבי אליעזר התם דאפשר בפרנסה אבל הכא דלא אפשר לא ועד כאן לא קאמר רבי יהושע התם משום דאיכא צער בעלי חיים אבל הכא דליכא צער בעלי חיים לא ת"ר[יב] הציל פת נקיה אין מציל פת [יג]הדראה פת הדראה מציל פת נקיה [יד]ומצילין מיום הכפורים לשבת אבל לא משבת ליום הכפורים ואין צריך לומר משבת ליום טוב ולא משבת לשבת הבאה ת"ר[טו] [טז]שכח פת בתנור וקידש עליו היום מצילין מזון שלש סעודות ואומר לאחרים בואו והצילו לכם וכשהוא רודה לא ירדה במרדה אלא בסכין איני והא [יז]תנא דבי רבי ישמעאל (ה) [יח]לא תעשה כל מלאכה יצא תקיעת שופר ורדיית הפת שהיא חכמה ואינה מלאכה [יט]כמה דאפשר לשנויי משנינן א"ר חסדא [כ]לעולם ישכים אדם להוצאת שבת שנאמר [כא]והיה ביום הששי והכינו את אשר יביאו לאלתר [כב]אמר ר' אבא בשבת חייב אדם לבצוע על שתי כברות דכתיב [כג]לחם משנה [כד]אמר רב אשי חזינא ליה לרב כהנא דנקט תרתי ובצע חדא אמר [כה]לקטו כתיב רבי זירא [כו]הוה בצע אבולה שירותיה אמר ליה רבינא לרב אשי והא מיחזי כרעבתנותא אמר ליה ביון דכל יומא לא עביד והאידנא הוא דקעביד לא מיחזי כרעבתנותא רבי אמי ורבי אסי [כז]כי מיקלע להו ריפתא דעירובא שרו עילויה אמרי הואיל ואיתעביד בה חדא מצוה ליתעביד בה מצוה אחרינא: כיצד נפלה דליקה כו': [כח]ת"ר כמה סעודות חייב אדם לאכול בשבת [כט]שלש רבי חידקא אומר ארבע א"ר יוחנן ושניהם מקרא אחד דרשו [ל]ויאמר משה אכלוהו היום כי שבת היום לה' היום לא תמצאהו בשדה רבי חידקא סבר הני תלתא היום לבר מאורתא ורבנן סברי בהדי דאורתא תנן נפלה דליקה בלילי שבת מצילין

מצילין

אלא אמר רב אסי מחיצות ולחי אחד זה מבוי שאינו מפולש ג' מחיצות בלא לחי זהו מבוי המפולש ואפילו לרבי אליעזר דאמר בעינן לחיים הני מילי לאוכלין ומשקין אבל לספר תורה בחד לחי סגי: מילתא דרבנן קא מפרשי: **מתני' נפלה דליקה בלילי שבת.** קודם אפילה: **שחרית.** קודם סעודה: **לעולם הוא מציל.** הואיל ויומא כר הכי הוא והכיתרא טרח להא בני בטלטול ניהו ולאחר המעורבת ואפי' טובא היה שרי ליה אי לאו משום גזירה וכדמפרש בגמרא: **גמ' מכדי בהיתרא קטרח.** חזו לבטלטול ולאחר המעורבת: **ואי שרית ליה.** לאתחולי בהאלה כולי האי מתוך שהוא בהול מיגנא ליה שבת ואתי נמי לכבויי: **ויקלוט.** קילוח הנופל מן האויר: **וילרף.** סמוך לגג כעין שאיבה אלא שאינו ראוי לשאוב שהגג חלק והיין אינו נבוצמת מגרף כלי לגג שיזוב מן הגג לכלי והוא אוחז הכלי בידו: **התם מאי גזירה איכא.** כיון דמידי דהתירא הוא אמאי לא יקלוט וילרף: **שמא יביא כלי בו.** ממוך שהוא מחזר על כליס הרבה ישכח ויביא: **ולא יקלוט ואח"כ יזמין.** אורחים דבשעת קליטה לא מיבעיא ליה: **אין מערימין ככך.** לזמן אורחים שאינן צריכין לאכול ויותירו: **שנפלו לבור.** כי"ט ואין שייכים ראויס לשמיטה כיוס אחד: **ואינו שוחטו.** שמולא לו עלילה שמא חברו שמן ממנו: **עד כאן לא קאמר ר' אליעזר.** דאין מערימין: **הציל פת נקיה.** לשבת שעודות: **לא יציל פת הדראה.** פת קיבר שניטל הדרה לפי שאין ערמה כשרה לומר פת הדראה נוחה לי: **אבל לא משבת ליום הכפורים.** כגון אם חל יוה"כ בתחל בשבת דהא לא אכיל עד לאורתא ולאורתא ליטרח ולייתי: **ואין צריך לומר משבת לי"ט.** דיכול להכין בו ביום: **מרדה.** כלי שרודין בו הפת ומפרידין אותו מכותל התנור שנדבק בה לא ירדה אותו במרדה שהוא דרך חול: **ישכים אדם.** בע"ש לטרוח ולזמן הוצאת שבת: **והכינו אם אשר יביאו לאלתר.** בשעת הבאה הכנה והבאה בהשכמה היא דכתיב ויקלטו אותו בנקר בנקר (שמות טז): **לבצוע.** ברכת המוציא: **נקיע תריסי.** אוחזן בידו: **לקטו לחיב.** דמשמע אחיזה אבל בציעה לא כתיב משמע: **בצע לבוליה שירותיה.** פרוסה גדולה ודי לו בה לאותה סעודה ולכבוד שבת ונראה כמחבב סעודת שבת להתחזק ולאכול הרבה: **כי מקלע להו.** פעמים שהעירוב בציתה ופעמים בציתה אחד משאר בני אדם: **שרו ביה.** היינו ברכת המוציא שהיא התחלת אכילה. שרו מתחילין: **תלתא היום.** למנין שלש סעודות הא: לעולם

מסורת הש"ס

א) (לקמן קכ.). ב) לקמן קכ.. ג) (לעיל מה. ע"ש). ד) (לקמן קכ.). ה) כלה ל.. (מוקפתת בסיגה ס"ג) לקמן קכד.. ו) (תוס' ס"ד). ז) (בי' הבריך בערך רש מרדפה ס' לחם פב ועלע"ז אחד"ן). ח) (ספז). ט) לקמן קלא: ע"ש ר"ה כגו: ע"ש. י) (לקמן קמ: ע"ש). כ) (ברכות לט:). ל) ברכות לט:. מ) מאוכות קד:. נ) (ויקרא כגו). ס) (ל"ל לא תעשה כל מלאכה שמות כו).

תורה אור השלם

1 ויום השביעי שבת לה' אלהיך לא תעשה כל מלאכה אתה ובנך ובתך עבדך ואמתך ובהמתך וגרך אשר בשעריך:
שמות כ ט

2 והיה ביום הששי והכינו את אשר יביאו והיה משנה על אשר ילקטו יום יום:
שמות טז ה

3 וידה ביום הששי לקטו לחם משנה שני העמר לאחד ויבאו כל נשיאי העדה ויגידו למשה:
שמות טז כב

4 ויאמר משה אכלהו היום כי שבת היום לה' היום לא תמצאהו בשדה:
שמות טז כה

הגהות הב"ח

(א) גמ' ומא מנא דבי ר' ישמעאל לא תעשה. נ"ב עי' נפי ר"ה במלה דף קנא ע"ב דגרס קרא דכל מלאכת עבודה לא תעשו: (ב) תוס' ד"ה אבל וכו' כדפי' לעיל. נ"ב בס"פ אלו קבורין מומ יבי' בתוס' סוף יומא דף פח ע"ש ובאחר כנ:

גליון הש"ם

גמ' ואין מערבין בכר. מרי"ק דף יב ע"ב:

רבינו חננאל (המשך)

נשברה לו חבית בראש גגו מביא כלי ומניח תחתיה ובלבד שלא יביא כלי אחר ויקלוט כלי אחר ויצרף, התם מ"מ לא יביא כלי אחר ויקלוט כלי אחר ויצרף, הא בהיתרא קא טרח, אהדר ליה רבה התם נמי גזרו עליה דאי שרית (ליה) לאתרי כלי (אחר יביא כלי) דרך רה"ר, וכיון שנאסר מלהביא כלי אחר הרי זה מייאש ולא פשיט באיסורא. והא דמי שנשברה לו חבית בראש גגו, סלקא דלא! בפלוגתא דר' אליעזר ור' יהושע היא. ולענין פת בתנור, הילכתא כי הא דתניא שכח פת בתנור יקדש עליה היום מעיל מזון ג' סעודות, ואומר לאחרים בואו והצילו לכם, ולא ירדה במרדה אלא בסכין. ואע"ג דתנא דבי שמואל כל מלאכת עבודה לא תעשו, יצאת תקיעת שופר ורדיית הפת שהיא חכמה ואינה מלאכה, כמה דאפשר לשנויי משנינן, אמר רב חסדא לעולם ישכים אדם להוצאת שבת, שנאמר והיה ביום הששי והכינו לאלתר. והלכתא כר' אבא דאמר חייב אדם לבצוע על ב' כברות בשבת, ואיתא בפרק ביצד מברכין, ת"ר כמה סעודות חייב אדם לוכל בשבת, שלש, מי' א' בלילה וב' ביום, וכן הלכה.

מוסף רש"י

אותו ואת בנו שנפלו לבור. שלא מוחזרין לשחוט מיתן חיים (ביצה לא.). אכולא שירותא. פרוסה גדולה שכיר לי לכל הסעודה כשבת (ברכות לט.). ריפתא דעירובא. שמיכנו מ אתמול עירובי חצרות (שם).

רבינו חננאל

אסקה רב אשי ג' מחיצות ולחי א' והוא מבוי שאינו מפולש שאין בו שיתוף ולא עירוב, וזה להציל כתבי הקדש. אבל אוכלין ומשקין אין מצילין אלא לחצר המעורבת דהילכתא כת"ק, והא דאמר רבה ב' מחיצות ולחי אחד זהו מפולש, ב' מחיצות וב' לחיים זהו שאינו מפולש, ואליבא דר' יהודה דאמר מי שיש לו ב' בתים בב' צידי הר"ר עושה לחי מיכאן ולחי מיכאן אז קורה ביניהן וקורה מיכן ונושא ונותן באמצע, והכי פי', דכד פסיק לה לרה"ר לרחבה מב' צידי ב' בתים, עושה לחי מיכן ולחי מיכן ומערב ונושא ונותן באמצע, והתם איכא פלוגתא דת"ק ותנינה, ורב אמר הלכה כתנינה, וקאי במבוי שיש בו ב' מחיצות בלבד כגון זו וב' פתחים יש לו זה כנגד זה, והאי איכא עליה לחי אז קורה מיכן ולחי אז קורה מיכן, לר' יהודה דלא מצריך דלת, יכול לערב אותו. א"ל אביי א"כ לפי דמי נמי ביון שמתערב יצילו לתוכן אוכלין ומשקין, וכא רב (אסי) (אשי) ופירק, וסלקא כותיה. **מצילין מזון ג' סעודות.** ואקשינן מכדי בהתירא קא טרח דקתני להיכן מצילין (בחצר) (לחצר) המעורבת, נציל טפי. ופרקינן אמר רבה מתוך שאדם בהול על ממונו דאי שריית ליה להציל כל מאי דבעי אתי לכבויי. א"ל אביי דאלא הא דתניא

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com